

Projekt: *Niepełnosprawny Artysta*

Realizator projektu: Stowarzyszenie „Scena Moliere”, Kraków

Stowarzyszenie „Scena Moliere”

ul. Szewska 4, Kraków

Osoba do kontaktu - Agnieszka Kotarba tel. (012) 292-64-00

moliere@ifb.pl

www.moliere.art.pl

1. Ogólne informacje o projekcie

Projekt realizowany był w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich 2004-2006, Priorytet: Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej, Działanie: 1.4 Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, Schemat: Wsparcie osób o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności na otwartym rynku pracy. Wniosek został złożony do PFRON.

Projekt był realizowany w okresie od 1 września 2005 roku do 31 grudnia 2005 roku w województwie małopolskim, w Krakowie.

Realizatorem projektu było Stowarzyszenie „Scena Moliere” Krakowskie Centrum Współpracy Teatralnej z Zagranicą oraz Krzewienia Zasad Integracji Społecznej poprzez Sztukę - Kraków.

Projekt skierowany był do 30 osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu wzroku - niewidzących lub niedowidzących, o znacznym bądź umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoby poszukujące pracy, które po raz pierwszy wchodziły na rynek pracy bądź są długotrwale bezrobotne.

Celem projektu była aktywizacja społeczna i zawodowa osób niewidomych i niedowidzących uzdolnionych artystycznie. Przedsięwzięcie stwarzało jego uczestnikom możliwość rozwoju indywidualnego potencjału poprzez nabycie umiejętności aktorskich, dzięki udziałowi w warsztatach teatralnych i przygotowanie spektaklu pod kierunkiem profesjonalistów. Efektem projektu miało być również przełamywanie barier oraz rozwój wewnętrzny uzdolnionych artystycznie osób niepełnosprawnych oraz umożliwienie im funkcjonowania na otwartym rynku pracy.

W projekcie zrealizowano następujące działania:

- rekrutacja beneficjentów do projektu, prowadzona na terenie powiatu miasta Krakowa,
- casting wśród zgłoszonych, dzięki czemu udało się sprawdzić potencjał artystyczny chętnych osób oraz wybrać 30 uczestników projektu,
- warsztaty psychologiczne (praca z psychologiem mająca na celu „otwarcie się” beneficjentów, nauka wyrażania emocji, praca w grupie),
- warsztaty teatralne prowadzone przez wykwalifikowaną kadrę specjalistów (m.in. reżysera, aktora, choreografa),
- przygotowanie spektaklu opartego na motywach baśni Jana Christiana Andersena *Dziki łabędzie*,
- zorganizowanie premiery przedstawienia.

Dzięki projektowi zostały osiągnięte następujące rezultaty:

- przeprowadzono warsztaty teatralne i psychologiczne, w których udział wzięło 30 beneficjentów ostatecznych (ukończyło je 20 uczestników projektu),
- 20 beneficjentów ostatecznych wystąpiło w premierowym widowisku teatralnym opartym na motywach baśni *Dzikie łabędzie* Jana Christiana Andersena, stanowiącym praktyczny sprawdzian nabytych umiejętności,
- z 20 niepełnosprawnymi aktorami podjęto współpracę zawodową,
- beneficjenci ostateczni zyskali wiedzę i umiejętności związane z wykonywaniem zawodu aktora,
- uczestnicy projektu zostali poddani terapii poprzez sztukę (wyzwolenie ekspresji twórczej, wzmocnienie umiejętności samodzielnego kreowania rzeczywistości oraz wyrażania emocji za pomocą różnorodnych środków przekazu), która dla 20 osób przyniosła trwałe zmiany postaw i zachowań w dotychczasowym życiu,
- beneficjenci ostateczni rozwinęli swoje umiejętności interpersonalne (umiejętność kontaktu z innymi, umiejętność pracy w grupie, komunikowania w zespole, zostało przełamane ich poczucie bezradności i izolacji).

W grupie osób biorących udział w projekcie – nawiązały się przyjaźnie a nawet miłości. W niedługim czasie odbędzie się ślub dwojga uczestników przedsięwzięcia. Wśród beneficjentów ostatecznych widoczne są zmiany postaw oraz dotychczasowego podejścia do wielu sfer życia będące efektem terapii. Osoby, które przed rozpoczęciem przedsięwzięcia najczęściej nie wychodziły z domu, czuły się bezradne i odizolowane od tzw. „normalnego” życia obecnie w sposób pełny w nim uczestniczą. Pośrednio - dzięki udziałowi w projekcie, zawarciu nowych znajomości, otwarciu na innych. Pięciu beneficjentów ostatecznych znalazło pracę, natomiast dwie osoby pojechały w lecie do pracy w Hiszpanii.

W wyniku udziału w projekcie, poprzez kontakt ze środowiskiem artystycznym „Sceny Moliere” 20 niepełnosprawnych aktorów wystąpiło wspólnie (do chwili obecnej) w 40 spektaklach *Dzikie łabędzie*. Uczestnicy projektu trwale zafunkcjonowali w nowym otoczeniu. Jak stwierdza koordynatorka projektu Pani Agnieszka Kotarba *zrobiły się z nich „gwiazdy”*.

2. Ogólne informacje o realizatorze projektu

Stowarzyszenie „Scena Moliere” Krakowskie Centrum Współpracy Teatralnej z Zagranicą oraz Krzewienia Zasad Integracji Społecznej poprzez Sztukę - Kraków działa na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych. Stowarzyszenie od kilku lat zajmuje się wspieraniem osób niepełnosprawnych w przechodzeniu na otwarty rynek pracy. Dzięki swojej pracy pomogło już wielu osobom uzyskać zatrudnienie w dziedzinie szeroko rozumianej kultury i sztuki.

Organizacja w swoim dorobku ma zrealizowane i rozliczone projekty, współfinansowane przez Urząd Miasta Krakowa i Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego. Wcześniejsze przedsięwzięcia również służyły przygotowaniu przedstawień teatralnych z udziałem osób niepełnosprawnych, jednak w żadnym z nich nie brała udziału taka ilość aktorów jak w projekcie *Niepełnosprawny artysta* współfinansowanym ze środków EFS. Dzięki temu przedsięwzięciu stowarzyszenie miało też możliwość rozszerzenia dotychczasowej działalności, po raz pierwszy obejmując wsparciem osoby niewidzące lub niedowidzące. Projekt pozwolił w pełniejszy sposób osiągać cele statutowe Stowarzyszenia „Scena Moliere”, gdyż dzięki jego realizacji można było objąć wsparciem aż 30 osób niepełnosprawnych, tworząc tak licznej grupie możliwość wejścia na otwarty rynek pracy.

3. Przygotowanie projektu

Pierwszy pomysł na projekt, który miał aktywizować zawodowo osoby niepełnosprawne poprzez sztukę, jak wspomina koordynatorka przedsięwzięcia, powstał w roku 2002, kiedy został opracowany pomysł na wspólne wystąpienie aktorów zdrowych i niepełnosprawnych w integracyjnej sztuce *Życie pana Moliera* Michaiła Bułhakowa. Wówczas nie powiodła się próba pozyskania środków europejskich na jego realizację. Natomiast dzięki środkom pozyskanym z Urzędu Miasta Krakowa oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego stowarzyszenie przeprowadziło kilka podobnych projektów o mniejszej skali. Zdobyte doświadczenia zostały wykorzystane przy przygotowaniu oraz realizacji przedsięwzięcia *Niepełnosprawny artysta*.

Na etapie przygotowawczym zostało również zrobione rozpoznanie wśród podmiotów, które mogły być potencjalnie zainteresowane udziałem w projekcie w roli partnera. Przeprowadzono rozmowy z przedstawicielami: Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących, Urzędu Pracy oraz innego stowarzyszenia wspierającego osoby niepełnosprawne. Ostatecznie żadna z tych instytucji nie zdecydowała się na pełnienie formalnie roli partnera, jednak na etapie poszukiwania uczestników projektu okazały się pomocne.

4. Określenie celów projektu

Do określenia celów projektu Stowarzyszenie „Scena Moliere” posłużyło się danymi Polskiego Związku Niewidomych, z których wynika, że na 80 tysięcy zarejestrowanych w PZN pracuje zaledwie 5 674 osób, z czego aż 2 742 w Zakładach Pracy Chronionej. Oznacza to, że zaledwie kilka procent osób niesprawnych wzrokowo w wieku produkcyjnym znajduje zatrudnienie, z czego tylko połowa na otwartym rynku pracy. Aktywność zawodowa większości tych osób koncentruje się na wykonywaniu prostych czynności manualnych (najczęściej związanych z produkcją).

Stowarzyszenie zrobiło rozpoznanie problemu także na poziomie lokalnym. Wynikało z niego, że w powiecie krakowskim jest około 150 osób niewidomych oraz niedowidzących, uzdolnionych artystycznie i potencjalnie zainteresowanych zdobyciem zawodu aktora. Osoby te jednak nie miały do tej pory szans na podjęcie tego typu zatrudnienia. Przyczyną był przede wszystkim brak możliwości uczestniczenia w klasycznych warsztatach teatralnych oraz nie uczestniczenie w sposób czynny w spektaklach teatralnych.

Projektodawca przygotowując się do napisania projektu i złożenia wniosku o dofinansowanie ze środków EFS zrobił również rozpoznanie, czy projekt będzie użyteczny. Wiele osób z kręgu kultury i sztuki, aktorów i muzyków, z którymi współpracuje Stowarzyszenie „Scena Moliere” z aprobatą odnosiło się do pomysłu. Zainteresowanie inicjatywą przejawiały też osoby niepełnosprawne, z którymi już wcześniej współpracowało stowarzyszenie. Przy okazji różnego typu spotkań integracyjnych (np. Wigilia) zbierano opinie środowiska osób niepełnosprawnych. Rozpoznanie pokazało, że osoby niewidzące lub niedowidzące, choć niekiedy uzdolnione artystycznie, w zasadzie nie mają dostępu do rynku pracy. Dla wielu z nich istotną barierą w dostępie do szeroko pojętego artystycznego zawodu jest obawa przed kontaktem ze środowiskiem zewnętrznym oraz brak wiary we własne możliwości. Projekt *Niepełnosprawny artysta* umożliwił przełamanie tych barier, wspomógł rozwój wewnętrzny osób niewidomych i niedowidzących, powiększył przestrzeń do artystycznej ekspresji osób

niepełnosprawnych - z dysfunkcją wzroku, a tym samym ich integracji społecznej i zawodowej, stworzył podstawy do funkcjonowania osób niepełnosprawnych na artystycznym rynku pracy.

Cel strategiczny projektu został określony jako - aktywizacja zawodowa osób niewidomych uzdolnionych artystycznie na otwartym rynku pracy

Za cele bezpośrednie przyjęto:

1. rozwój indywidualnego potencjału osób niewidomych i niedowidzących uzdolnionych artystycznie poprzez nabycie umiejętności aktorskich,
2. przełamanie barier oraz rozwój wewnętrzny uzdolnionych artystycznie osób niedowidzących lub niewidomych – aktywizacja społeczna,
3. umożliwienie niewidomym i niedowidzącym osobom uzdolnionym artystycznie samodzielnego funkcjonowania na otwartym rynku pracy - aktywizacja zawodowa.

Projekt zakładał objęcie pomocą 30 osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu wzroku, które wykazują uzdolnienia artystyczne i przejawiają szczególne zainteresowania tą formą samorealizacji zawodowej. Z uwagi na fakt, że projekt był trzyetapowy i nie wszyscy beneficjenci ostatecznie zintegrowali się z grupą i zaangażowali w naukę aktorstwa na tyle mocno aby zdołać go ukończyć, liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w przedsięwzięciu finalnie zmniejszyła się do 20.

Osoby niewidome lub niedowidzące z województwa małopolskiego wzięły udział w cyklu warsztatów teatralnych przygotowujących je do występowania na scenie. Warsztatami teatralnymi zostało objętych 30 osób, zaś w premierowym widowisku, będącym sprawdzianem nabytych umiejętności występowało 20 osób.

Praca z reżyserem, aktorem i choreografem wzmocniła ich umiejętności wyzwalania ekspresji twórczej, wyrażania emocji za pomocą różnorodnych środków przekazu. Kulminacją było wystawieniem sztuki opartej na motywach baśni Jana Christiana Andersena *Dziki łabędź*, na premierę której zostali zaproszeni dyrektorzy teatrów, szkół, producenci filmowi i reżyserowie.

Założeniem projektu było zatrudnienie pięciu osób w teatrze przez pół roku. Okazało się jednak, że cała 20 osobowa grupa beneficjentów pracuje już rok. Sztuka wystawiana jest w różnych miejscach Polski.

5. Zarządzanie realizacją projektu

Projekt realizowany był przez zespół osób pracujących i współpracujących ze Stowarzyszeniem „Scena Moliere”. Zespół odpowiedzialny był za właściwą organizację przedsięwzięcia – nabór uczestników, przeprowadzenie warsztatów psychologicznych i teatralnych oraz przygotowywanie spektaklu.

Osoby zaangażowane w projekt to:

- koordynator projektu (w projekcie „Sceny Moliere” nie uwzględniono zatrudnienia asystenta koordynatora, w związku z czym wszelkie „biurokratyczne” obciążenia związane ze sprawozdawczością i stroną formalną przedsięwzięcia spadły na barki koordynatorki),
- wykładowca gry aktorskiej i ekspresji ruchu scenicznego,

- reżyser.

W projekcie brali udział również psycholog oraz osoba odpowiedzialna za adaptację sztuki.

Przed przystąpieniem do realizacji projektu projektodawca założył ewentualność wycofywania się uczestników. Gdyby liczba beneficjentów nie wynosiła 20 zagraną sztuką z mniejszą obsadą byłby *Mały Książę*.

Koordynatorka wskazuje na ważność pracy psychologa przez cały okres trwania projektu, gdyż jak stwierdza pracując z ludźmi niepełnosprawnymi istnieje potrzeba zapewnienia beneficjentom szczególnej opieki, ponieważ są to ludzie wyjątkowo wrażliwi. W projekcie przewidziano warsztaty psychologiczne na początku realizacji przedsięwzięcia, potem zarządzający projektem musieli korzystać z własnego doświadczenia by służyć pomocą beneficjentom.

Przeszkodą jaka wynikła podczas realizacji projektu okazał się brak funduszy na narzędzia ułatwiające naukę tekstu osobom niedowidzącym, specjalistycznych programów komputerowych, dyktafonów itp.

6. Zarządzanie budżetem projektu

Stowarzyszenie „Scena Moliere” utworzyło specjalne subkonto, na które wpłacane były środki na realizację projektu, przekazywane przez Instytucję Wdrażającą w kolejnych transzach.

Budżet projektu to 122 600,00 zł.

Księgowa zaangażowana w projekt odpowiedzialna była za płynny przepływ środków finansowych na realizację zadań w ramach projektu, wszystkie operacje związane z wydatkowaniem środków, za kontrolę dowodów księgowych, na podstawie których dokonywany był wydatek i za sprawozdawczość finansową. Odpowiadała także za prowadzenie kont analitycznych oraz porównywanie ich z ewidencją merytoryczną.

Przebieg realizacji projektu został przesunięty w czasie z drugiego kwartału na trzeci ze względu na opóźnienia w podpisaniu umowy o dofinansowanie. Niczego jednak to opóźnienie nie zmieniło, gdyż kolejne działania odbywały się w tej samej kolejności i miały doprowadzić do tego samego celu, czyli premiery spektaklu, która odbyła się 18 grudnia 2005 roku.

Budżet projektu niestety nie był elastyczny. Wewnętrzne koszty jakie były potrzebne na realizację zadania okazały się wyższe niż zostały przewidziane podczas pisania projektu (filtry na lampy-odpowiednie oświetlenie dostosowane do możliwości osób z dysfunkcją narządu wzroku, taśmy, koszty telefonów). W budżecie nie było też zapewnionego finansowania specjalistycznych programów komputerowych, czy też dyktafonów – narzędzi ułatwiających osobom niedowidzącym naukę tekstu.

Podczas realizacji kłopotliwe były opóźnienia w przekazywaniu przez Instytucję Wdrażającą kolejnych transz na realizację projektu wynikające z problemów z rozliczeniem już otrzymanych funduszy. Dla pracowników organizacji dużą trudność stanowiło prawidłowe wypełnianie wniosków o płatność. Stowarzyszenie musiało pokrywać bieżące koszty z własnych środków aby nie utracić płynności finansowej w realizowanym przedsięwzięciu.

7. Partnerstwo

W realizacji zadania nie było partnera. W projekcie zaplanowano powołanie Rady Programowej Projektu w skład której wchodziłby interesariusze projektu tj.: przedstawiciel beneficjenta, jedna osoba ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących w Krakowie oraz dwie osoby niewidome lub niedowidzące z grupy na rzecz której prowadzone były działania. Podczas realizacji przedsięwzięcia zrezygnowano z pomysłu utworzenia Rady. W praktyce okazało się, że nie ma potrzeby jej powoływania.

Partner nieformalny Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących, którego reprezentant miał zasiadać w Radzie Programowej Projektu, nie miał możliwości pomocy stowarzyszeniu w poszukiwaniu potencjalnych uczestników projektu, gdyż mogły w nim wziąć udział tylko osoby pełnoletnie, natomiast uczniowie ośrodka są niepełnoletni. Jedyne byli wychowankowie ośrodka uczestniczyli w przedsięwzięciu.

8. Zastosowana forma wsparcia

Projektodawca Stowarzyszenie „Scena Moliere” na podstawie przeprowadzonego badania potrzeb oraz własnych doświadczeń przyjął w projekcie założenie, że kluczowym problemem dla osób niepełnosprawnych uzdolnionych artystycznie w powiecie miasta Krakowa jest niewystarczająca liczba miejsc pracy. Sytuacja jest szczególnie niekorzystna dla osób niedowidzących i niewidomych. Nie mają one dostępu do artystycznego rynku pracy, gdyż przygotowanie do zawodu aktora osoby niepełnosprawnej wymaga stworzenia specjalnych warunków nauki.

Poprzez organizację warsztatów teatralnych i psychologicznych projekt umożliwił przełamanie barier, rozwój wewnętrzny osób niewidomych i niedowidzących oraz stworzył podstawy do funkcjonowania na artystycznym otwartym rynku pracy. Dla wielu osób istotną barierą była obawa przed wejściem w kontakt z otaczającym środowiskiem zewnętrznym oraz brak wiary we własne możliwości.

Organizacja i wystawienie sztuki teatralnej z udziałem osób niewidomych i niedowidzących przyczyniło się do ograniczenia tych obaw. Zakładane w projekcie jeszcze kilkukrotne wystawienie sztuki (do chwili obecnej odbyło się 40 spektakli i będzie ich więcej), doprowadziło do trwałych zmian postaw osób niedowidzących i niewidomych, również w relacjach rynkowych z potencjalnym pracodawcą.

Realizacja działań przewidzianych w projekcie stworzyła szansę wejścia na artystyczny otwarty rynek pracy. Zaproponowane zadania miały charakter kompleksowy - od przygotowania, nauki zawodu aktora do wystąpienia na scenie.

Przez pierwsze dwa tygodnie projektu odbywała się rekrutacja i nabór beneficjentów. Każda osoba została nagrana na taśmie wideo oraz wypełniła kwestionariusz, następnie odbyły się rozmowy indywidualne. Osoby, które zostały zakwalifikowane do wzięcia udziału w projekcie (30 osób) po spotkaniu informacyjnym rozpoczęły zajęcia. Trenerzy przeprowadzili warsztaty integracyjne mające na celu zapoznanie się uczestników ze sobą oraz wykształcenie umiejętności pracy grupowej. Warsztaty teatralne prowadzone były przez specjalistów od

ruchu scenicznego oraz orientacji w przestrzeni. Dodatkowo, aktor prowadzący rozpoczął ćwiczenia na wyobraźnię przygotowujące do pracy scenicznej. Zajęcia przebiegały sprawnie, grupa była otwarta i chętna do pracy, nie było konfliktów. Beneficjenci czuli się bezpiecznie, czego dowodem było to, że w zajęciach przestali uczestniczyć ich opiekunowie. Odbyły się warsztaty na temat: elementarnych zadań aktorskich, ekspresji ruchowej i głosowej, wyrażania emocji poprzez ruch i głos. Następnie rozpoczęły się zajęcia z kultury żywego słowa. Zwieńczeniem nauki zawodu aktora, stanowiącym zarazem praktyczny sprawdzian nabytych umiejętności, stał się spektakl.

18 grudnia 2005 roku o godzinie 18 wyszli na scenę beneficjenci. Przy pełnej premierowej widowni po raz pierwszy zagrali spektakl, nad którym pracowali ponad trzy miesiące. Do tej pory, już po zakończeniu projektu, odbyło się 40 przedstawień, a beneficjenci nadal chcą pracować.

9. Dobór beneficjentów

Stowarzyszenie „Scena Moliere” założyło, że przystępując do rekrutacji beneficjentów ostatecznych nawiąże współpracę m.in. z Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym dla Niewidomych i Słabowidzących, z Wojewódzkim Urzędem Pracy oraz Polskim Związkiem Niewidomych w celu przekazania informacji o realizowanym przedsięwzięciu bezrobotnym osobom niepełnosprawnym mającym trudności z wejściem na otwarty rynek pracy. Instytucje te już od kilku lat są zaangażowane w pracę stowarzyszenia i współpraca w tym zakresie przynosiła do tej pory bardzo dobre rezultaty. Beneficjenci o przedsięwzięciu stowarzyszenia dowiadywali się również przez znajomych. Pomocna okazała się również tablica informacyjna umieszczona przed siedzibą „Sceny Moliere” znajdującej się w centrum miasta, w pobliżu Rynku Głównego. Osoby, niepełnosprawne niewidome i niedowidzące wykazujące uzdolnienia artystyczne i przejawiające zainteresowanie tą formą samorealizacji zawodowej zostały zaproszone na grupowe spotkania informacyjne organizowane przez stowarzyszenie.

Problemem okazał się nabór, gdyż grupa potencjalnych beneficjentów nie jest środowiskiem łatwym. Są zamknięci w sobie, niechętni do wychodzenia z domu i podejmowania jakiegokolwiek aktywności. Mimo, że dzięki pomocy instytucji działających na rzecz osób z dysfunkcją wzroku projektodawca dotarł do około 110 osób, także za pomocą ogłoszeń na stronach internetowych jak i informacji na tablicy przed siedzibą Stowarzyszenia, niezwykle trudno było zebrać odpowiednią grupę spełniającą kryteria kwalifikowalności jako beneficjenci ostateczni działania 1.4 SPO RZL. Duża ilość osób miała w oświadczeniach o inwalidztwie niezdolność do pracy, więc stowarzyszenie starało się o zmianę statusu takiej osoby, aby mogła podjąć pracę artystyczną. Wśród beneficjentów była grupa osób niezwykle zdolnych, które mają szansę na zarabianie pieniędzy w zawodzie aktorskim.

10. Realizacja projektu

W trakcie realizacji projektu zostały wprowadzone zmiany we wniosku dotyczące beneficjentów ostatecznych. We wniosku zostały przedstawione dwie kategorie beneficjentów ostatecznych. Najpierw Stowarzyszenie „Scena Moliere” Krakowskie Centrum Współpracy z Zagranicą oraz Krzewienia Zasad Integracji Społecznej poprzez Sztukę jako beneficjent ostateczny realizujący projekty, a następnie w tabelach we wniosku zostali określone beneficjenci ostateczni jako osoby zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy poszukujące pracy, nie pozostające w zatrudnieniu i niepełnosprawne. Zmiany zostały wprowadzone i poprawiony wniosek przesłano do Instytucji Wdrażającej.

Mimo zmiany, a także, już po rozpoczęciu realizacji działań, opóźnień w wypłacaniu kolejnych transz przez Instytucję Wdrażającą spowodowanych problemami z prawidłowym rozliczeniem otrzymanych środków ze względu na wysokie wymagania formalne, projekt przebiegał prawidłowo dzięki finansowaniu bieżących wydatków ze środków własnych.

Logo Europejskiego Funduszu Społecznego i Unii Europejskiej zostało zamieszczone na materiałach informacyjnych o projekcie, na tablicach informujących o realizacji przedsięwzięcia, umieszczonych przed siedzibą stowarzyszenia oraz w środku. Logotypy EFS i UE widniały również na plakatach wiszących nad ulicą, przy której mieści się stowarzyszenie. Patronatem medialnym projekt objęła „Gazeta Wyborcza”, TVP 3, Radio Kraków „Małopolska”. Informacje o przedsięwzięciu ukazały się również w innych wydawnictwach i mediach lokalnych. Przed premierą odbyła się konferencja prasowa dla lokalnych i krajowych mediów.

Przedsięwzięcie spotkało się z bardzo przychylnym odbiorem zarówno ze strony mediów, jak i krytyków teatralnych, którzy oglądali premierę spektaklu.

11. Monitoring i ewaluacja projektu

Projektodawca przyjął założenie, że projekt skończy się sukcesem, jeśli zostaną osiągnięte zaplanowane rezultaty. Podczas realizacji przedsięwzięcia dokonywał stałego monitoringu w jakim stopniu podejmowane działania przybliżają osiągnięcie zakładanych rezultatów.

Zamierzeniem było też dokonanie ewaluacji projektu tuż po jego zakończeniu.

Ewaluacją miały być objęte rezultaty miękkie – ocena postępów osiągniętych przez beneficjentów ostatecznych projektu, na podstawie której miał zostać sporządzony raport końcowy z ewaluacji. Ocenia miała zostać przeprowadzona przy wykorzystaniu sporządzonej wcześniej ankiety. Raport końcowy z ewaluacji nie powstał. W czasie realizacji projektu, uczestnicy raz dostali ankietę do wypełnienia.

Okazało się również, że bardzo efektywnym narzędziem wykorzystywanym do monitorowania poziomu osiągnięcia rezultatów miękkich są rozmowy telefoniczne koordynatorki z beneficjentami. Podczas rozmów na bieżąco były też sygnalizowane problemy pojawiające się w trakcie realizacji projektu. W celu ich rozwiązania organizowane były spotkania koordynatorki projektu z beneficjentami ostatecznymi.

W ocenie beneficjentów ostatecznych projekt był bardzo udanym i potrzebnym przedsięwzięciem. Są bardzo zadowoleni, że mogli się wiele nauczyć i przełamać wewnętrzne bariery w sobie. Poprzez udział w projekcie uczestnicy projektu zyskali możliwość „wyjścia na zewnątrz”, dowartościowania się w kontekście społecznym, zyskania wiary we własne możliwości. Dla beneficjentów ostatecznych była to forma rehabilitacji.

Jeden z uczestników projektu stwierdził: *Mamy różne doświadczenia, różne emocje, różny sposób przeżywania, odbioru wydarzeń. Podczas warsztatów realizowanych w ramach projektu to było dobrze widoczne – jak w inny sposób odbieraliśmy lub odgrywaliśmy te same sceny. Wszystko odbywało się tak jak w profesjonalnym teatrze. Pan Szydłowski, Pan Dziurman pracował z nami jak z profesjonalnymi aktorami.*

Jedynym problemem jaki dostrzegają niepełnosprawni aktorzy, już po zakończeniu projektu, jest brak stałego finansowania ich spektaklu. Nie można obecnie przewidzieć jak często będą mogli grać *Dziki łabędzie*. Osoby niepełnosprawne w większości dysponują skromnymi

środkami finansowymi dlatego ważna byłaby dla nich stabilność pracy i, co się z tym wiąże, również dochodów, która na obecnym etapie ich kariery zawodowej nie jest jednak możliwa do zapewnienia. Należy tutaj podkreślić ogromną pomoc ze strony Stowarzyszenia „Scena Moliere”, które zgodnie z założeniami projektu miało doprowadzić jedynie do premiery spektaklu. Dzięki wysiłkowi i zaangażowaniu przede wszystkim menadżerki stowarzyszenia Pani Agnieszki Kotarby udało się już zrobić o wiele więcej dla beneficjentów ostatecznych.

12. Użyteczność projektu

Na początku nie było łatwo – tak oceniła początki akcji koordynatorka przedsięwzięcia Pani Agnieszka Kotarba - menadżerka Sceny Moliere. Początkowo zainteresowanie osób niepełnosprawnych niewidzących i niedowidzących było umiarkowane (przede wszystkim ze względu na trudność z dotarciem z informacją o przedsięwzięciu do tak rozproszonego odbiorcy), ale ostatecznie udało się zgromadzić wystarczającą ilość uczestników. Stowarzyszenie zaprosiło do współpracy osoby z tym typem niepełnosprawności, gdyż sprzyja ono mocnemu rozwinięciu innych zmysłów, np. doskonałemu opanowaniu przestrzeni, co jest ważnym atutem w grze aktorskiej. I faktycznie podopieczni Sceny Moliere doskonale sprawdzili się na scenie - od czasu premiery dali już ponad czterdzieści przedstawień w całej Polsce. Największym sukcesem okazały się jednak zmiany jakie zaszły w zachowaniu tych osób - otworzyły się na świat i ludzi, wzrosła ich wiara we własne siły i poczucie własnej wartości. Koordynatorka jednak podkreśla, że z ludźmi z każdym typem niepełnosprawności można pracować - nie tylko z niedowidzącymi, ale także z osobami na wózkach, trzeba mieć jedynie odpowiednie przygotowanie do każdej pracy i właściwe zaplecze sprzętowo - lokalowe.

13. Innowacyjność projektu

Projekt jest bardzo innowacyjny. W swoim zamierzeniu jest zaplanowany dla ściśle określonej grupy tj. osób niepełnosprawnych niewidomych lub niedowidzących, które wykazują uzdolnienia artystyczne i przejawiają szczególne zainteresowania tą formą samorealizacji. Pomysł być upowszechniony na terenie innych powiatów i województw, a także wykorzystany przez inne instytucje, które działają na rzecz osób niepełnosprawnych.

Innowacyjna jest terapia poprzez sztukę: pozwala „otworzyć się” osobom często niezwykle wrażliwym, doświadczonym przez swoją chorobę, na różne dziedziny życia, przywrócić je do życia społecznego, wyzwolić otwartość, komunikatywność, aktywność, także zawodową.

14. Zapewnienie trwałości efektem projektu

Trwałym efektem przedsięwzięcia jest integracja osób niepełnosprawnych z grupą uczestniczącą w projekcie, przełamanie barier i braku samodzielności. Wynikiem są częste spotkania uczestników, wspólne wyjścia towarzyskie i plany dalszego kształcenia się.

Osiągnąć sukces zawodowy nie jest łatwo i tak jest również w tym przypadku. Stowarzyszenie „Scena Moliere”, pomimo zakończenia projektu i finansowania ze środków europejskich, w dalszym ciągu aktywnie wspiera niewidomych artystów, próbuje stworzyć im szanse na samodzielne funkcjonowanie w zawodzie aktora. Warto aby znalazły się środki na sfinansowanie podobnych przedsięwzięć.

W planach jest dalsza praca z tymi beneficjentami, jak również z nowymi osobami. Może też wspólne występy z profesjonalistami.

Stowarzyszenie chce realizować nadal tego typu projekty, czeka na ogłoszenie kolejnych konkursów, szuka partnerów. W roku 2008 Scena Moliere planuje przygotować międzynarodowy festiwal niepełnosprawnych artystów.

15. Lista osób, z którymi przeprowadzono wywiady

1. Agnieszka Kotarba - menadżerka Stowarzyszenia Scena Moliere
2. Beneficjenci Ostateczni: Renata Szczepaniak, Małgorzata Banach, Andrzej Mroszczyk, Mariusz Szczepaniak, Janusz Bak, Adam Łysek, Krzysztof Bartosz, Izabela Besztocha, Agnieszka Czekał, Marcin Trybuś, Grzegorz Węgrzyn, Wanda Mizik, Anna Januszewska, Janina Ignacow, Michał Satała, Mieczysław Baczyński, Maria Bubak, Anna Januszewska, Katarzyna Karlińska, Monika Ludwikowska